

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Lisabonská zmluva a fungovanie jednotného trhu“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 44/12)

Spravodajca: **Jorge PEGADO LIZ**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 18. februára 2010 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Lisabonská zmluva a fungovanie jednotného trhu“.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 15. júna 2010.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 464. plenárnom zasadnutí 14. a 15. júla 2010 (schôdza zo 14. júla 2010) prijal 129 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Lisabonská zmluva mala pôvodne vstúpiť do platnosti 1. januára 2009, avšak napokon sa tak stalo až 1. decembra 2009 po ukončení ratifikačného procesu v 27 členských štátoch. Treba uviesť, že zmluva je naďalej komplikovaná a ťažko zrozumiteľná.

1.2 Na základe porovnávacej štúdie, ktorá je súčasťou informačnej správy (CESE 241/2008), možno dospieť k záveru, že hoci Lisabonská zmluva nepriniesla žiadne štrukturálne zmeny vo vzťahu k vnútornému trhu, tento sa zdá byť definovaný ako trh s väčším sociálnym rozmerom. Formulácia „vnútorný trh s voľnou a nenarušenou hospodárskou súťažou“, ktorú obsahovala Zmluva o Ústave pre Európu (ďalej len „Zmluva o Ústave“), mohla totiž u niekoho vyvolávať obavy. V protiklade s ňou sa zdá, že Lisabonská zmluva prisudzuje vnútornému trhu ciele, ktoré majú väčší sociálny rozmer, pretože sa usiluje o vytvorenie „sociálneho trhového hospodárstva s vysokou konkurencieschopnosťou zameraného na dosiahnutie plnej zamestnanosti a sociálneho pokroku.“

1.3 Zdá sa, že doteraz uverejnené dokumenty Komisie o budúcich politických usmerneniach a o stratégii EÚ 2020, ako i početné vyhlásenia členov Komisie a politických predstaviteľov na národnej úrovni presadzujú rovnaký prístup k jednotnému trhu s postupne väčším občianskym rozmerom.

1.4 Tento rozmer je zdôraznený tiež výslovným odkazom na právne záväzný charakter Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta základných práv“), ktorá „má rovnakú právnu silu ako zmluva“, hoci s určitými obmedzeniami v niektorých členských štátoch.

1.5 Okrem toho budú do legislatívneho procesu vzťahujúceho sa na vnútorný trh zasahovať aj národné parlamenty, ktoré budú dozeráť na dodržiavanie zásady subsidiarity upravujúcej výkon spoločných právomocí EÚ a členských štátov. Vďaka dvom protokolom, ktorými sú Protokol o úlohe národných parlamentov v Európskej únii a Protokol o uplatňovaní zásad subsidiarity a proporcionality, budú mať tak možnosť dokonca požiadať o preskúmanie legislatívneho návrhu

v prvom čítaní, čím sa posilňuje demokratická účasť na legislatívnom procese Únie.

1.6 Ak budú preventívne opatrenia národných parlamentov dobre fungovať a ak sa kontrola uplatňovania zásady subsidiarity ukáže ako účinná a kvalitná a umožní plné rozvinutie „mechanizmu včasného varovania“, ktorý Lisabonská zmluva preberá zo Zmluvy o Ústave, členské štáty budú možno v menšej miere kritizovať právne predpisy EÚ za to, že zasahujú do národných právomocí a európski občania ich budú v menšej miere vnímať ako prejav určitého „bruselského centralizmu“. Nato však bude potrebné, aby národné parlamenty posilnili vzájomnú spoluprácu, pretože dosah a účinnosť „mechanizmu včasného varovania“, ktorý, hoci je individuálnym právom priznaným každej komore parlamentu, závisí od schopnosti národných parlamentov konať spoločne.

1.7 Lisabonská zmluva taktiež prináša všeobecné využívanie „riadneho legislatívneho postupu“ (postup spolurozhodovania podľa článku 251 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva – ďalej len „Zmluva o ES“) v oblasti vnútorného trhu, ako to dokumentuje najmä článok 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „Zmluva o fungovaní EÚ“), ktorý sa týka opatrení nevyhnutných pre voľný pohyb pracovníkov v oblasti sociálneho zabezpečenia.

1.8 Snahou Lisabonskej zmluvy je tak uľahčiť rozvoj vnútorného trhu širším využívaním postupu spolurozhodovania, ktorý nazýva „riadnym legislatívnym postupom“, ale do rozhodovacieho procesu, na ktorom sa zúčastňujú inštitúcie EÚ, vnáša nového partnera, t. j. národné parlamenty, s ktorými treba odteraz počítať pri prijímaní všetkých legislatívnych opatrení uplatňovaných v oblasti vnútorného trhu.

2. Úvod

2.1 Informačná správa na tému „Vplyv Lisabonskej zmluvy na fungovanie jednotného trhu“⁽¹⁾, ktorú prijala odborná sekcia 13. júna 2008, obsahovala porovnávacu štúdiu v podobe

⁽¹⁾ CESE 241/2008 – INT/393 (v úradnom vestníku neuverejnené).

tabuľky, v ktorej sa porovnávali ustanovenia Lisabonskej zmluvy týkajúce sa vnútorného trhu, Zmluva o ES stále platná v tom čase, Zmluva o Ústave (nebola nikdy ratifikovaná) a poznámky Strediska pre monitorovanie jednotného trhu o právnych dôsledkoch textu prijatého v Lisabone 13. decembra 2007.

2.2 Dátum vstupu Lisabonskej zmluvy bol stanovený na 1. januára 2009, avšak plánovaný ratifikačný proces narušil výsledok referenda v Írsku 12. júna 2008, v ktorom bola zmluva zamietnutá.

2.3 Po tom, ako bola Írsku zaručená národná suverenita a ako bola krajina uistená, že každá krajina Európskej únie si ponechá svojho vlastného člena v Európskej komisii, bola zmluva prijatá v referende 3. októbra 2009.

2.4 Rozhodnutie českého ústavného súdu z 3. novembra 2009, ktoré potvrdilo súlad Lisabonskej zmluvy so základným zákonom Českej republiky, umožnilo pokračovať v ratifikácii. Podpisom prezidenta Václava Klause sa proces ratifikácie ukončil a 1. decembra 2009 zmluva vstúpila do platnosti.

2.5 Vzhľadom na dobu, ktorá uplynula medzi tým, ako výbor prijal svoju informačnú správu a ako Lisabonská zmluva vstúpila do platnosti, ale i vzhľadom na odporúčanie Komisie z 26. júna 2009 týkajúce sa opatrení na zlepšenie fungovania jednotného trhu a na oznámenie Komisie na tému „Európa 2020: Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu“ z 3. marca 2010, sa výbor domnieva, že je vhodné, aby sa spomínaná správa zmenila na stanovisko z vlastnej iniciatívy. Umožní to aktualizovať jej obsah a zároveň uverejniť stanovisko na túto tému a s časovým odstupom zamyslieť sa nad novými otázkami, ktorými sa správa nezaoberala. Posledná konsolidovaná verzia zmluvy, ktorá mimochodom nie je dostatočne zrozumiteľná, bola uverejnená v *Úradnom vestníku Európskej únie* 30. marca 2010 ⁽²⁾.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Politické udalosti, ktoré sprevádzali Lisabonskú zmluvu od jej podpisu 27 členskými štátmi 13. decembra 2007 až po jej nadobudnutie platnosti 1. decembra 2009, v zásade nezmenili ustanovenia týkajúce sa vnútorného trhu, ale dotkli sa najmä inštitúcií.

3.1.1 Po starostlivom zvážení obáv írskeho ľudu, ktoré predložil predseda írskej vlády, vyjadrila Európska rada na svojom zasadnutí 11. a 12. decembra 2008 súhlas s tým, že v prípade nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy sa v súlade

s potrebnými právnymi postupmi prijme rozhodnutie o tom, že Komisia bude naďalej pozostávať z jedného štátneho príslušníka za každý členský štát.

3.1.2 Bez toho, aby boli dotknuté vzťahy medzi EÚ a inými členskými štátmi alebo obsah a uplatňovanie Lisabonskej zmluvy, Európska rada na svojom zasadnutí 18. a 19. júna 2009 poskytla Írsku právne záväzné záruky, na základe ktorých nebudú vstupom Lisabonskej zmluvy do platnosti dotknuté niektoré otázky (dane, právo na život, vzdelávanie, rodina a politika vojenskej neutrality).

3.1.3 Okrem toho sa na tomto zasadnutí Rady prijalo slávostné vyhlásenie o význame práv pracovníkov a verejných služieb.

3.2 Oneskorenie sa Českej republiky s ratifikáciou zmluvy nemalo na Lisabonskú zmluvu bezprostredný vplyv. Ako sa totiž dohodli členské štáty na zasadnutí Európskej rady 29. a 30. októbra 2009, protokolom pripojeným k budúcej prístupovej zmluve sa Českej republike udelí výnimka z uplatňovania Charty základných práv rovnako ako je to v prípade Spojeného kráľovstva a Poľska.

3.3 Informačná správa na tému „Vplyv Lisabonskej zmluvy na fungovanie jednotného trhu“ a jej príloha sú naďalej aktuálne a môžu pomôcť pri právnej analýze tohto stanoviska, a teda by sa mali považovať za jeho neoddeliteľnú súčasť.

3.4 V tejto súvislosti pripomeňme, že Lisabonská zmluva je i naďalej zložitým textom, a to aj vo svojom konsolidovanom znení. Dokonca i pre špecializovaných právnikov je čítanie a pochopenie textu ťažké, pretože je výsledkom veľkého množstva zmien a doplnení Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“), ktorá predstavuje všeobecný rámec Európskej únie a zásady, na ktorých spočíva EÚ, a zmien a doplnení Zmluvy o ES, ktorej názov sa mení na Zmluvu o fungovaní EÚ a ktorá obsahuje ustanovenia o spôsobe uskutočňovania zásad stanovených v Zmluve o EÚ.

3.5 V čase ratifikácie ešte nebolo konsolidované znenie k dispozícii, a tak členské štáty ratifikovali nie veľmi jasný a zrozumiteľný text, v ktorom väčšina nových rozhodovacích „mechanizmov“ ešte nebola nijako zvlášť dobre definovaná – okrem protokolov zmluvy – a teda ich funkčnosť nebola dovtedy overená.

3.6 Na rozdiel od Zmluvy o Ústave nebol text Lisabonskej zmluvy predložený na konzultácie Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov ani národným alebo regionálnym parlamentom

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 83, 30.3.2010 – oteraz sa všetky odkazy na Lisabonskú zmluvu vzťahujú na túto konsolidovanú verziu.

alebo organizáciám zastupujúcim občiansku spoločnosť, a to či už na úrovni Spoločenstva, členských štátov alebo regionálnej úrovni. Na rozdiel od postupu pri Zmluve o Ústave sa Komisia a Rada až po ratifikácii zmluvy rozhodli, že uverejnia dokumenty zamerané na propagáciu a vysvetľovanie obsahu a predností novej zmluvy.

3.7 Lisabonská zmluva používa metódu, ktorá spočíva v úprave existujúcich zmlúv v rámci medzivládnej konferencie (MVK) zloženej výlučne zo zástupcov štátov, zatiaľ čo Zmluva o Ústave bola vypracovaná v rámci Európskeho konventu. Ten bol z prevažnej časti zložený z poslancov národných parlamentov vrátane poslancov z budúcich členských štátov (rozšírenia v rokoch 2004 a 2007), poslancov Európskeho parlamentu, zástupcov vtedajších 15 členských štátov a 12 kandidátskych štátov a Turecka, zástupcov Komisie a zástupcov občianskej spoločnosti (ako napr. Európsky hospodársky a sociálny výbor) so štatútom pozorovateľa.

3.8 Lisabonská zmluva jasne upevňuje postavenie členských štátov na rozdiel od Zmluvy o Ústave, ktorá sa zdala byť vo väčšej miere federalistická. Toto upevnenie postavenia dokumentuje najmä zrušenie symbolov, ktoré predtým zaviedla Zmluva o Ústave a ktoré mohli viesť k predstave o vytvorení federálneho štátu (vlajka, hymna, heslo, označenie 9. mája za deň Európy atď.).

3.9 Lisabonská zmluva zlučuje tri piliere EÚ tým, že Zmluva o EÚ a Zmluva o fungovaní EÚ priznáva rovnakú právnu silu⁽³⁾. EÚ okrem toho nadobúda právnu subjektivitu, pretože nahrádza Európske spoločenstvo a stáva sa jeho právnym nástupcom, zatiaľ čo pred vstupom Lisabonskej zmluvy do platnosti malo právnu subjektivitu výlučne Európske spoločenstvo.

3.10 Prednosť práva EÚ pred právom členských štátov bola v článku I-6 Zmluvy o Ústave začlenená medzi základné zásady EÚ. Aby sa ukončila polemika, ktorú vyvolalo začlenenie zásady prednosti do Zmluvy o Ústave, ktorá však len odrážala ustálenú judikatúru Súdneho dvora Európskych Spoločenstiev (ďalej len „Súdny dvor“), uvádza sa zásada prednosti vo vyhlásení č. 17. Na konferencii zástupcov vlád členských štátov sa preto rozhodlo pripojiť k Lisabonskej zmluve stanovisko právneho oddelenia Rady o prednosti práva EÚ, ktorým sa pripomína, že zásada prednosti pramení z judikatúry a je základnou zásadou.

3.11 Lisabonská zmluva mení právny štatút Charty základných práv, ktorá bola vyhlásená 7. decembra 2000 v Nice. Na

samite v Nice sa totiž nerozhodlo o právne záväznom charaktere charty, a preto bola táto naďalej vyhlásením zásad bez právnych účinkov.

3.11.1 Naopak, začlenením do Zmluvy o Ústave by bola bývala charta nadobudla právne záväzný charakter. Keďže Zmluva o Ústave nebola ratifikovaná, právne záväzný charakter charty zostal takmer „prázdny sľubom“⁽⁴⁾. Lisabonská zmluva tento stav napráva, avšak nepreberá všetky výdobytky, ktoré sa dosiahli v Zmluve o Ústave⁽⁵⁾.

3.11.2 Článok 6 Zmluvy o EÚ zmenený a doplnený Lisabonskou zmluvou skutočne ustanovuje, že charta „má rovnakú právnu silu ako zmluva“. Znamená to, že inštitúcie, orgány a agentúry EÚ musia dodržiavať práva uvedené v charte. Rovnaké povinnosti sa uplatňujú na členské štáty (vlády, štátne správy, súdy) pri uplatňovaní práva EÚ.

3.11.3 V protokole č. 30, ktorý sa vzťahuje na uplatňovanie charty Spojeným kráľovstvom a Poľskom sa uvádza, že chartou sa nerozširuje právomoc Súdneho dvora, ani iného súdu či súdneho orgánu Poľska alebo Spojeného kráľovstva vysloviť názor, či je platné právo Poľska alebo Spojeného kráľovstva v súlade s chartou.

3.11.4 V protokole sa taktiež uvádza, že hlava IV charty týkajúca sa solidarity a sociálnych práv nezakladá práva uplatniteľné v Spojenom kráľovstve a v Poľsku okrem práv, ktoré uznávajú ich vnútroštátne právne predpisy.

3.11.5 Napokon sa v protokole uvádza, že sa charta v Spojenom kráľovstve a Poľsku uplatňuje iba v rozsahu, v akom sa práva a zásady, ktoré obsahuje, uznávajú v práve či praxi Spojeného kráľovstva alebo Poľska.

⁽⁴⁾ Hoci charta nie je právne záväzná, Súdny dvor na ňu často odkazuje. Ako príklad uveďme najmä nedávny rozsudok Súdneho dvora zo 14. februára 2008 vo veci C 244/06 *Dynamic Medien Vertriebs GmbH proti Avides Media AG* týkajúcej sa voľného pohybu tovaru. V bode 41 rozsudku Súdneho dvora sa cituje ods. 1 článku 24 charty, ktorý ustanovuje, že „Deti majú právo na takú ochranu a starostlivosť, ktorá je potrebná pre ich blaho“. Rovnako v bode 48 rozsudku zo 14. februára 2008 vo veci *Varec SA proti Belgickému štátu* týkajúcej sa slobody usadiť sa Súdny dvor cituje článok 7 Charty základných práv, ktorý sa týka práva na rešpektovanie súkromného života.

⁽⁵⁾ Vo vyhlásení č. 11 verzie návrhu Lisabonskej zmluvy z 23. júla 2007 (MVK z marca 2007) sa uvádza, že Chartu základných práv slávnostne vyhlásia 3 inštitúcie v deň podpisu Lisabonskej zmluvy, avšak nehovorí sa v nej o právne záväznom charaktere charty. Chartu základných práv po druhýkrát vyhlásili 3 inštitúcie v stredu 12. decembra 2007 v Štrasburgu. Toto druhé vyhlásenie charty bolo nevyhnutné z toho dôvodu, že od jej prvého vyhlásenia v decembri 2000 na samite v Nice sa do charty doplnili vysvetlivky a poznámky pod čiarou.

⁽³⁾ Článok 1 ods. 3 Zmluva o EÚ: Zmluva o EÚ a Zmluva o fungovaní EÚ sú rovnocenné, pričom Súdny dvor 13. septembra 2005 vo svojom rozsudku týkajúcom sa trestno-právnej ochrany životného prostredia uznal prednosť Zmluva o ES pred Zmluva o EÚ.

3.11.6 V praxi bude pôsobnosť týchto protokolov veľmi obmedzená. Vzhľadom na zásadu jednotného uplatňovania práva Únie musia všetky členské štáty rešpektovať judikatúru Súdneho dvora, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku Únie. Preto, ak sa v rozsudku Súdneho dvora bude citovať alebo interpretovať hlava IV charty, súdy Spojeného kráľovstva a Poľska by ho mali rešpektovať bez ohľadu na to, či sú účastníkmi príslušného konania alebo nie.

3.12 Lisabonská zmluva ponecháva každému členskému štátu možnosť, ktorú obsahovala Zmluva o Ústave, aby dobrovoľne vystúpil z EÚ (článok 50 Zmluvy o EÚ). V zmysle usmerení Európskej rady Európska únia dojedná a uzavrie s takým štátom dohodu, ktorá ustanoví spôsob jeho vystúpenia, pričom zohľadní rámec jeho budúcich vzťahov s EÚ.

3.13 Dobrovoľné vystúpenie sa nesmie zamieňať s pozastavením určitých práv vyplývajúcich z členstva v EÚ pre členský štát, ktorý závažným a pretrvávajúcim spôsobom porušuje hodnoty EÚ stanovené v článku 7 Zmluvy o EÚ (rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu, dodržiavanie ľudských práv atď.)⁽⁶⁾.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Osobitne sa treba zmieniť o niektorých špecifických aspektoch politicko-hospodárskeho charakteru, ktoré sa medzičasom objavili v rámci rozvoja politiky v oblasti vnútorného trhu podľa novej zmluvy, ako je nové zloženie Európskeho parlamentu a druhá Barrosova Komisia.

4.2 Treba pripomenúť, že už v novembri 2007 Komisia uverejnila dôležité oznámenie s názvom „Jednotný trh pre Európu 21. storočia“ v nadväznosti na uznesenie Európskeho parlamentu zo 4. septembra 2007, v ktorom vyzýva na prehodnotenie jednotného trhu a na „riešenie prekážok a neefektívnosti prostredníctvom lepšieho vykonávania a presadzovania predpisov“. Uznesenie reagovalo na „novú víziu“ jednotného trhu pre všetkých, ktorý „zlepší reakciu Európy na globalizáciu, vytvorí rast a pracovné miesta, zaisťuje spravodlivé ceny a prispieje k lepšej sociálnej ochrane a ochrane životného prostredia.“ V dvoch stanoviskách⁽⁷⁾ EHSV pripomenul svoj postoj, podľa ktorého bol jednotný trh vždy nástrojom v službách všetkých občanov, slobodných povolání, pracovníkov a spotrebiteľov.

⁽⁶⁾ Článok 7 Zmluvy o EÚ ustanovuje dva rôzne spôsoby, ktoré sa môžu uplatniť v prípade rizika vážneho porušenia princípov a v prípade existencie závažného alebo pretrvávajúceho porušenia.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 15 – spravodajca: pán Cassidy, pomocní spravodajcovia: pán Hencks a Cappellini a Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 1 – spravodajca: pán Adamczyk.

4.3 Vo svojom oznámení zo 6. novembra 2008⁽⁸⁾ Komisia ukázala, že výhody jednotného trhu súvisia s posilnením administratívnej spolupráce. V správe o stave pokroku informačného systému pre vnútorný trh vyzvala orgány členských štátov k úzkej spolupráci a nastoleniu vzájomnej dôvery v systémy⁽⁹⁾ jednotlivých štátov.

4.4 Vo svojom odporúčaní z 26. júna 2009 týkajúcom sa opatrení na zlepšenie fungovania jednotného trhu⁽¹⁰⁾ Komisia konštatovala určité nedostatky v riadnom fungovaní jednotného trhu najmä preto, že pravidlá sa neuplatňujú správne a ich dodržiavanie nepodlieha kontrole. Komisia tiež navrhla prijať konkrétne opatrenia, ktoré budú dopĺňať opatrenia členských štátov v rámci partnerstva.

4.4.1 Medzi odporúčané opatrenia patrí posilnenie kontroly dodržiavania pravidiel, podporovanie alternatívnych spôsobov riešenia sporov, pravidelné hodnotenie vnútroštátnych právnych predpisov a informovanie fyzických osôb, ako i podniky o právach vyplývajúcich z vnútorného trhu.

4.5 Finančná kríza, ktorá sa rýchlo rozšírila najmä v Európe, vyvolala nečakané a zároveň nepredvídateľné hospodárske a sociálne dôsledky (na čo už výbor poukázal skoršie) a viedla k najhlbšej recesii od tridsiatych rokov s viac ako 23 miliónmi nezamestnaných⁽¹¹⁾, čo predstavuje najvyššiu mieru nezamestnanosti od konca druhej svetovej vojny. Komisia krátko pred začiatkom nového funkčného obdobia a po tom, ako požiadala skupinu Larosière⁽¹²⁾ o vypracovanie hĺbkovej štúdie o príčinách krízy a nevyhnutných opatreniach na jej riešenie, pocítila potrebu vymedziť nové budúce politické usmernenia vzhľadom na túto novú hospodársku, sociálnu a finančnú situáciu.

4.6 Predseda Barroso práve na tento účel vo svojich „Politických usmerneniach pre budúcu Komisiu“ vymedzil hlavné usmernenia pre jednotný trh prispôsobený 21. storočiu. Odmietol v nich využívanie krízy ako zámienky na negatívne zásahy do rozvoja trhu a obhajoval jednotný trh ako základný kameň zmlúv a najlepšieho garanta dlhodobej prosperity za predpokladu, že bude prispôsobený hospodárskym výzvam zajtrajška. V tejto súvislosti je vhodné zdôrazniť, že cieľ opätovného oživenia vnútorného trhu ako základného motora európskeho hospodárstva sa dosiahne iba vtedy, ak sa aktívnej politike ochrany spotrebiteľa podarí dodať občanom dôveru nevyhnutnú pre ich plnú účasť na jednotnom trhu.

⁽⁸⁾ KOM(2008) 703 v konečnom znení.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 103 – spravodajca: pán Hernández Bataller.

⁽¹⁰⁾ KOM (2009) 4728 v konečnom znení; pozri dôležité uznesenie Európskeho parlamentu z 9. marca 2010 (dok. A7-0064/2009).

⁽¹¹⁾ Podľa posledných údajov Eurostatu.

⁽¹²⁾ EHSV sa vyjadril k správe de Larosièrovej skupiny – Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 57, spravodajca: pán Nyberg.

4.6.1 Predseda Komisie zároveň poveril pána Maria Montiho, bývalého člena Komisie zodpovedného za oblasť vnútorného trhu, aby pripravil správu o oživení jednotného trhu. Správa bola predstavená Európskemu parlamentu 9. mája na deň Európy. Poukazuje sa v nej na hlavné problémy, s ktorými sa stretáva jednotný trh a navrhujú sa v nej iniciatívy na jeho posilnenie zohľadňujúce sociálny a environmentálny aspekt. V ten istý deň bola na zasadnutí Európskej rady predstavená ďalšia správa s názvom „Projekt Európa 2030 – výzvy a príležitosti“, ktorú vypracovala tzv. reflexná skupina pre budúcnosť Európy na čele s bývalým španielskym predsedom vlády Felipe Gonzálezom. Správa sa zaoberá najmä vyhliadkami európskeho hospodárskeho riadenia zo strednodobého hľadiska a nezabúda ani na rozhodujúcu úlohu posilňovania a uskutočňovania jednotného trhu s cieľom vytvárať podmienky, ktoré by boli prínosom pre všetkých – novú politiku pre jednotný trh. Závery správy o riadení hospodárstva budú mať určite rozhodujúci vplyv na budúcnosť jednotného trhu.

4.7 Stratégiu, ktorá nahradí Lisabonskú stratégiu, ktorej realizácia bola napokon čiastočným neúspechom, treba interpretovať práve vzhľadom na tieto nové politické usmernenia. Stratégia EÚ 2020, v ktorej sa jednotný trh spomína iba v niekoľkých riadkoch v kapitole venovanej „chýbajúcim spojovacím článkom a prekážkam“, však zjavne jednotnému trhu neprikladá veľkú dôležitosť.

4.7.1 Komisia v záujme odstránenia prekážok na jednotnom trhu oznámila, že v rámci svojej legislatívnej činnosti navrhne uprednostniť využívanie nariadení namiesto smerníc, prispôbiť legislatívu digitálnemu veku a smerovať k voliteľnému európskemu zmluvnému právu, najmä v oblasti uzatvárania zmlúv so spotrebiteľmi. Počas verejnej diskusie v Európskom parlamente, ale hlavne vo svojich nedávnych vyhláseniach v Paríži člen Komisie Michel Barnier zodpovedný za oblasť jednotného trhu trval na potrebe zosúladiť potreby jednotlivca a trhu, čo by malo byť v prospech projektu spoločnosti. Ako zdôraznila členka Komisie Viviane Reding, jednotný trh je i naďalej „korunným klenotom“ Európskej únie ⁽¹³⁾.

4.8 Budúci rozvoj vnútorného trhu môže významným spôsobom ovplyvniť aj občianska iniciatíva, ktorú zavádza článok 11 ods. 4 Zmluvy o EÚ a ktorá bola predmetom podrobnej analýzy výboru ⁽¹⁴⁾.

4.8.1 Tento nový nástroj účasti občanov totiž otvára novú cestu na propagovanie tém, ktoré sú zásadné pre občiansku

spoločnosť a pri ktorých sa doteraz nedosiahli konkrétne výsledky, či už z nedostatku záujmu alebo politickej vôle zo strany inštitúcií Spoločenstva (štátút európskej nadácie ⁽¹⁵⁾, hromadné žaloby ⁽¹⁶⁾, európske právo na štrajk atď.).

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Pripomienky informačnej správy k ustanoveniam týkajúcim sa vnútorného trhu, ktoré obsahuje Zmluva o fungovaní EÚ, sú naďalej aktuálne (pozri napr. bod 6a).

5.2 Na vnútorný trh budú mať viac alebo menej priamy dosah štyri z tridsiatich siedmich protokolov.

— Ide predovšetkým o Protokol (č. 2) o uplatňovaní zásad subsidiarity a proporcionality, pretože tieto zásady sa budú uplatňovať v rámci vykonávania spoločných právomocí EÚ a členských štátov, pričom vnútorný trh je jednou z oblastí spoločných právomocí.

— Protokol (č. 27) o vnútornom trhu a hospodárskej súťaži bude mať tiež dosah na vnútorný trh. V zásade ustanovuje, že vnútorný trh obsahuje systém, ktorým sa zabezpečuje, aby nedochádzalo k narušeniu hospodárskej súťaže.

— Protokol (č. 25) o vykonávaní spoločných právomocí ovplyvní vnútorný trh z rovnakých dôvodov ako Protokol (č. 2) o uplatňovaní zásad subsidiarity a proporcionality.

— Taktiež Protokol (č. 26) o službách všeobecného záujmu bude určite zohrávať úlohu v oblasti vnútorného trhu. Protokol spresňuje, že tieto služby tvoria spoločné hodnoty EÚ a poukazuje na široké diskrečné právomoci národných, regionálnych a miestnych orgánov pri poskytovaní, obstarávaní a organizovaní služieb všeobecného hospodárskeho záujmu. Odôvodňuje tiež rôznorodosť služieb a prípadné rozdiely v potrebách a preferenciách užívateľov z geografických, sociálnych alebo kultúrnych dôvodov. Napokon zdôrazňuje presadzovanie všeobecného prístupu a vysokú úroveň kvality, bezpečnosti a dostupnosti týchto služieb ako aj práv užívateľov. Článok 2 protokolu č. 26 po prvýkrát inovatívne zavádza do primárneho práva „služby všeobecného záujmu nehospodárskeho charakteru“ a zaručuje právomoci členských štátov poskytovať, obstarávať a organizovať tieto služby.

⁽¹³⁾ Prejav prednesený 15. marca 2010 na dni spotrebiteľov v Madride – „An ambitious Consumer Rights Directive: boosting consumers' protection and helping businesses“.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Zavádzanie Lisabonskej zmluvy do praxe: Participatívna demokracia a európska iniciatíva občanov (článok 11)“ (CESE 465/2010, SC/032, spravodajkyňa: pani Anne-Marie Sigmund), ktorá obsahovala analýzu zelenej knihy Komisie (KOM (2009) 622 v konečnom znení z 11. novembra 2009) a pripomienky k nej a stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Organizácie občianskej spoločnosti a predsedníctvo Rady EÚ“ (CESE 464/2010, SC/031, spravodajca: pán Miklos Barabás); pozri Tiež dôležité uznesenie Európskeho parlamentu o implementácii občianskej iniciatívy zo 7. mája 2009 (dok. A6-0043/2009).

⁽¹⁵⁾ Stanovisko z vlastnej iniciatívy CESE 634/2010, INT/498, spravodajca: pán Hellam.

⁽¹⁶⁾ Ú. v. EÚ C 162, 26.6.2008, s. 1, spravodajca: pán Pegado Liz a Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 97, spravodajca: pán Calleja.

5.3 Na oblasť vnútorného trhu budú mať pravdepodobne vplyv dve vyhlásenia. Ide o vyhlásenie č. 18 o rozdelení právomocí, ktoré pripomína, že „v súlade so systémom rozdelenia právomocí medzi Úniou a členskými štátmi, ako je ustanovené v Zmluve o EÚ a Zmluve o fungovaní EÚ, zostávajú členským štátom všetky právomoci, ktoré sa zmluvami nepreniesli na Úniu“ a že v rámci spoločných právomocí „členské štáty v tejto oblasti vykonávajú svoju právomoc v rozsahu, v akom Únia svoju právomoc nevykonala alebo sa rozhodla, že ju prestane vykonávať.“

5.3.1 Súdny dvor totiž začal veľmi rýchlo považovať prenesenie právomocí na Spoločenstvo za prenos právomocí z členských štátov na inštitúcie Spoločenstva, ako to dokazuje rozsudok vo veci *Costa proti ENEL* z roku 1964, ktorý definuje Európske hospodárske spoločenstvo ako časovo neobmedzené spoločenstvo, ktoré disponuje vlastnými inštitúciami a najmä skutočnými právomocami vyplývajúcimi z vymedzenia kompetencií alebo prenosu právomocí z členských štátov na Spoločenstvo (vec 6/64 Zb. 1141).

5.3.2 Napokon ide o vyhlásenie č. 42, v ktorom sa uvádza, že v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora zásada prenesenia právomocí nebude môcť slúžiť ako základ rozširovania rozsahu právomocí EÚ nad všeobecný rámec vytvorený ustanoveniami zmlúv ako celku.

6. Hlavné dôsledky na politiku v oblasti vnútorného trhu

6.1 V súvislosti s konkrétnymi zmenami a doplneniami ustanovení zmlúv, ktoré sa týkajú politiky v oblasti vnútorného trhu, treba poukázať na tieto zmeny a doplnenia:

- a) nahradenie slov „spoločný trh“ slovom „vnútorný trh“ poukazuje na kvalitatívnu zmenu zo spoločného trhu na vnútorný trh, pričom umožňuje objasniť problematické pojmy tejto koncepcie a podporiť tak myšlienku, že EÚ nie je iba voľným trhom v čisto ekonomickom zmysle zóny voľného obchodu, ale skôr vnútorným trhom pre občanov (článok 26 Zmluvy o fungovaní EÚ) ⁽¹⁷⁾,
- b) pokiaľ ide o posilnenie a podrobnejšie vymedzenie zásady subsidiarity treba poznamenať, že uprednostnenie smerníc pred nariadeniami, ktoré sa uvádza v protokole č. 30 Zmluva o ES, bolo z protokolu č. 2 Lisabonskej zmluvy vypustené,
- c) v záujme dodržiavania zásady subsidiarity a proporcionality je národným parlamentom priznané faktické právo veta, pre

⁽¹⁷⁾ Súdny dvor už 5. mája 1982 v rozsudku vo veci 15/81 *Schull* potvrdil, že vnútornému trhu predchádza spoločný trh ako jednoduchá zóna voľného obchodu. Vnútorný trh teda odkazuje na vyššiu mieru hospodárskej integrácie.

ktoré je definovaná požadovaná hranica ako jedna tretina všetkých hlasov pridelených národným parlamentom. Národný parlament môže okrem toho vyjadriť svoj nesúhlas s legislatívnou iniciatívou v oblasti rodinného práva (článok 81 Zmluvy o fungovaní EÚ),

- d) Európsky parlament získal nové právomoci vďaka rozšíreniu oblastí, pre ktoré sa používa postup spolurozhodovania, ktorý Lisabonská zmluva nazýva „riadnym legislatívnym postupom“. V oblasti rozpočtu má odteraz rovnocenné postavenie ako Rada a bude tiež voliť predsedu Európskej komisie. V Lisabonskej zmluve sa stanovuje, že Európsky parlament sa skladá „zo zástupcov občanov Únie“, pričom v Zmluva o ES sa hovorí o „zástupcoch ľudu štátov“,
- e) postup spolurozhodovania (riadny legislatívny postup) s novým systémom kvalifikovanej väčšiny hlasov v Rade ⁽¹⁸⁾ sa bude uplatňovať na množstvo nových oblastí,
- f) členské štáty vyňali z cieľov EÚ odkaz na „vnútorný trh s voľnou a nenarušenou hospodárskou súťažou“. Politika v oblasti hospodárskej súťaže je nanovo definovaná ako nástroj nevyhnutný pre fungovanie vnútorného trhu, zatiaľ čo v Zmluve o Ústave bol „vnútorný trh s voľnou a nenarušenou hospodárskou súťažou“ zaradený medzi ciele EÚ, čo u niektorých ľudí vyvolávalo obavy,
- g) jedným z dôsledkov nového zohľadnenia záujmov spotrebiteľov a malých a stredných podnikov je „balík“ týkajúci sa novej vízie vnútorného trhu a oznámenie na tému „Jednotný trh pre Európu 21. storočia“ ⁽¹⁹⁾,
- h) nová koncepcia služieb všeobecného záujmu (článok 14 Zmluvy o fungovaní EÚ a protokol č. 26) objasňuje právomoci EÚ a široké diskrečné právomoci národných, regionálnych a miestnych orgánov, ktorým sa venuje oznámenie *Služby všeobecného záujmu vrátane sociálnych služieb všeobecného záujmu: nový európsky záväzok* ⁽²⁰⁾, v ktorom sa navrhuje konsolidovať rámec EÚ vzťahujúci sa na služby všeobecného záujmu,
- i) jasnejší záujem o integráciu sociálnych hľadísk budovania vnútorného trhu (boj proti sociálnemu vylúčeniu alebo diskriminácii, podpora spravodlivosti a sociálnej ochrany a rovnosť mužov a žien, solidarita medzi generáciami, ochrana práv dieťaťa), s ktorým súvisí oznámenie s názvom „Príležitosti, prístup a solidarita: smerom k novej sociálnej vízii pre Európu 21. storočia“ ⁽²¹⁾,

⁽¹⁸⁾ Protokol (č. 36) o prechodných ustanoveniach.

⁽¹⁹⁾ KOM(2007) 724 v konečnom znení, SEK(2007) 1517, 1518, 1519, 1520 a 1521.

⁽²⁰⁾ KOM(2007) 725 v konečnom znení, SEK(2007) 1514, 1515 a 1516.

⁽²¹⁾ KOM(2007) 726 v konečnom znení.

j) Lisabonská zmluva zavádza nové prvky, pretože rozširuje možnosť nadviazať posilnenú spoluprácu na všetky činnosti EÚ s výnimkou oblastí, ktoré patria do výlučnej právomoci EÚ (článok 20 Zmluva o ES) za predpokladu, že sa na nej zúčastní najmenej deväť členských štátov (bez ohľadu na celkový počet členských štátov). Rozhodnutie, ktorým sa

povoľuje posilnená spolupráca prijme Rada kvalifikovanou väčšinou na návrh Európskej komisie a po získaní súhlasu Európskeho parlamentu (článok 329 ods. 1 Zmluva o fungovaní EÚ). To by teda mohlo mať vplyv najmä na oblasti vnútorného trhu, trhu s energiou, prisťahovaleckú politiku a civilnú ochranu.

V Bruseli 14. júla 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI
